

KATEDRA KATEDRA

Z NOVO PRILOGO

IZPOD PULTA

EROS BIČIČ: ZADNJIČ SEM BIL V BAGDADU
NAIM DŽELEŠI: NE GREM NAZAJ V ALBANIJO
VILI RAVNJAK: GLEDALIŠČE IN SLOVENC
CHEB KADER, IGGY POP,
KILING JOKE, PSYHIC TV

ICH SLOVENIJA

Tako kot je bila Slovenija znana kot najbolj razvita Vzhodna provinca, utegne hitro postati karseda zadrževajoči evropski žep. Voditelji na televiziji se že oblačijo v meta-lovske obleke, osrednji čas istega medija zapolnjujejo slabe kopije alpskih zabavljalk. Politiki prodajajo poceni nacionalizem, opozicija je za visoke davke, oblast za opozicijo. Krepi se fundamentalizem, kar dokazujejo spori v kulturi in bedno stanje na časopisnem trgu. Država je v razsulu, njen proračun vedno

bogatejši. Napaja se iz kreditov, troši za puške. Da je ja vse narobe, je zapadel še sneg, ki smo se ga že odvadili. Še vedno velja, da za žurnalizem ni bilo bolj zvestih časov.

In kot to velja, da zdajšnja stopnja entropije na tem področju še ni bila presežena. Krepi se oddelek rumenega tiska, obdavčene pa so knjige. Stanje duha je času primerno, čas kot še nikoli pravšnji za duhovno telovadbo. Katedra je gviht, bi rekel Brecht, vzemi ga v roke.

San Manuel

ZAKAJ SO MARIBORČANI SAMOMORILCI?

«Deset in več let dihamo dokazano prekomerno onesnažen zrak in, namesto da bi vse moči usmerili v njegovo izboljšanje, zapravljamo dragocen čas in zdravje z razpravami o resničnosti že davno dokazanih dejstev.» Je konec januarja v Delu zapisal Janez Drev s Centra za varstvo okolja pri mariborskem Zavodu za zdravstveno varstvo. Maribor torej že več kot desetletje težko diha. Strupene snovi, ki se kadijo iz dimnikov mariborskih hiš, v katerih Mariborčani slabo živijo (in zato najslabše, kurijo), so kipec bolezenski izvir, ki si ga Mariborčani sami polnijo. Nekaj nevarno samomorilskega mora biti v teh Mariborčanih, ki zase prav nič ne naredijo. In če je upoštevati, da Ni demokracije brez ekologije (kot je v 95. številki Nove revije zapisal član slovenskega predsedstva dr. Dušan Plut), potem je povsem jasno, kako politično kotira tudi zdajšnja mariborska oblast.

Ni res, da bi Mariborčani morali vse požreti. Ni res, da se tisto, kar Mariborčani morajo vdihovati, ne bi moglo izboljšati. Geografsko zelo blizu, a resnici na ljubo, po sposobnostih in razmišljanju

Mariborčanov zelo daleč, je treba pogledati drug primer. V enkrat večjem Gradcu, petdeset kilometrov severneje, nimajo zasmrjenega zraka. Čeprav večina Mariborčanov nima denarja za nakupovanje v pravi štajerski metropoli, bo tudi njim Gradec postal prijazno mesto, kamor se bodo gotovo še radi napotili. Dihati.

Bili so načrti, da bi Maribor bil zimskošportno središče, polno tujih in domačih smučarjev, sankarjev, sprehajalcev...! Pa se zdaj še Mariborčani pozimi selijo iz njega drugam. Še bolj bled in zguban je v tem letnem času kot poleti. Skoraj vsak dan umazanija vklopi sirene, ki opozarjajo ljudi, naj ne hodijo iz hiš in jim svetuje, naj se raje zabarikadirajo med štiri zidove. Kljub pogostemu bahškemu trkanju slovenskih politikov s kozarci pred kamerami, ki prinašajo tudi v domove Mariborčanov demokracijo, svobodo, mir in Slovenstvo, v Mariboru skoraj vsak zimski dan tulijo grozljive ekološke sirene, pred katerimi ne morejo pobegniti. Glavo lahko porinejo v pesek ali v Dravo in jo tam držijo, dokler imajo zrak v pljučih, potem pa morajo znova vdihniti.

BOJAN TOMAŽIČ

V Mariboru je kot v vojni. Kršitelji «policijske» ure se izpostavljajo nevarnosti. Dojenčki z materinim mlekom vsesavajo nesnago. Tudi otroci, bolni na dihali, in starejši napravijo največ za svoje

zdravje, če sedijo v svojih sobah in gledajo televizijo. In od tistega, kar jim ponuja teve demokracija, ki ji vodilni nazdravljajo, ostane Mariborčanom samo Slovenstvo, kar pa je veliko premalo.

Zakaj so Mariborčani samomorilci? Umen človek Bojan Brušen, bivši šef mariborskih in slovenskih Zelenih, je v razpravah o mariborskem zraku omagal. Zato, ker ne vidi več smisla v borbi z lažmi, osladnim sprenevedanjem in primitivnim nastopom mariborskih oblastnikov, ker mu je čez glavo dovolj veseljačenja, dvignjenih kozarcev, sprejemov in praznih besed, v času, ko se mesto dobesedno duši v ječi. Zaradi vsega tega in časopisnih napadov (ki so resnici na ljubo res bili površnost piscev) je odšel z mariborske politične scene. In takih, kot je Brušen, je v štajerskem umazanem mestu samo za ščepec. So torej, a Mariboru ne morejo pomagati. Joj, joj, joj! Bog je pozabil nanj in pametni v njem kapitulirajo. Mariborčane je upravičeno strah, kaj bo z njimi in z njihovimi otroki.

Zgroženi so lahko, ker jih smrdeča nevarnost bombardira poleg žveplovega dioksida in prašnih delcev še z drugimi nevarnostmi, ki jih strokovnjaki sploh ne merijo. Škodljivih snovi v onesnaženem zraku je ogromno, opozarja primarij dr. Kurt Kanc-

ler. Glavoboli, zaspanost in kašeljski povedo, kje smo, pravi.

In kje so Mariborčani? Gretju se ne morejo odpovedati. Ponekod niti za najbolj svinjski (Naš) premog nimajo denarja in se pač znajdejo s kurjenjem odpadkov. Drugod v kuriščih kurijo z najbolj nečistim (a zato Našim) premogom in mazutom. Z Najbolj nečistim (a Našim) zato, ker jim ameriškega čistejšega in enako dragega preмога oblast ne privoščil. Plinarna, Toplotna oskrba in Elektro se ne znajo dogovoriti za skupne ukrepe. V Tomu pravijo, da bi za rekonstrukcije kotlarn, ki bi jih priključili na čistejši energent, potrebovali za vsako po 3,5 milijona dinarjev. Nekateri ljudje imajo blizu hiš plinski vod, pa nimajo okrog 40 tisoč dinarjev za hišni priključek. Strokovnjaki ugotavljajo posledice, ki jih dušični mariborski zrak povzroča. Mestni veljaki govorijo o potrebni takojšnji sanaciji in dodajajo, da je treba počakati na tuji kredit za napeljavno plinskega omrežja. Vsi v Mariboru krehajo, kašljajo, nekatere samo še duši, drugi pa celo hirajo in umirajo. Presneti tujci pa se ne zmigajo!

DRAGI MOJI POSLANCI!

Zgradili smo si zabaviščno in družabno četrt, pa številne lepe «plombe» v središču mesta, načrtujemo še gradnjo podhodov in mostov, postavljanje spomenikov in preimevanje ulic... Polet in vne-ma nas kar nehote spominjata na zanos iz nam vsem tako znanih časov. In tudi kratkovidnost je podobna, saj kulturne spremembe lahko le slabo zagrnejo neprijetna in na vseh koncih štrleča dejstva: da dihamo delač najbolj onesnažen zrak v republiki, da smo se že pred nekaj meseci odvadili zračiti stanovanja, da zapiramo otroke in jih silimo, da ostanejo doma. Vse to pa kar zbledi ob katastrofalnem položaju našega gospodarstva, številnih brezposelnih, nerešenem stanovanjskem vprašanju in vrsti drugih socialnih problemov. Za pomirjenje in tolažbo pa le besede, da je to peza predhodnega sistema in da gre za prehodno obdobje, ki pač zahteva svoje žrtve. Kakor da pozabljamo, da smo obljubljeno obdobje

svobodnega trga in krute konkurence že preživljali in da nam vsega ni potrebno na novo izumljati — da ima vsaka doba svoja pravila igre, ki naj bi jih akterji, če že ne upoštevajo, pa vsaj poznali.

Ob najcenejši električni energiji v državi, obilici ekološke delovne sile in bližini meje je Maribor že doživljal razcvet gospodarstva, ki mu je v medvojnem obdobju dvakrat močno spodrsnilo. Prvič je bilo to v obdobju svetovne gospodarske krize v začetku tridesetih let, drugič pa tik pred začetkom druge svetovne vojne, ko je bila zaradi bližjajočega spopada motena preskrba s surovinami. Celotno obdobje je zaradi vrste institucij, ki so formalno in neformalno obladovale položaj v mestu, in zaradi kulture, ki jo pač kapitalistična družba zahteva, v nekaterih pogledih tudi za današnji čas poučno preživel.

V času pereče stanovanjske situacije je leta 1928, v času županovanja socialisti-

MAJA GODINA

čnega župana, nastala po načrtih Ivana Vurnika v magdalenem predmestju mestna delavska kolonija. Kolonija je po finančni plati predstavljala novost. Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Mariboru je dal ugodno posojilo z nizkimi obrestmi. Najemniki so

morali biti zavarovanci Okrožnega urada, ki so po dvajsetletnem odplačevanju najemnine postali lastniki zgradb. Pri izvedbi tega projekta je znatno pomagala tudi mestna občina, ki je zastoj vodila vsa nadzorna in organizacijska dela. Mestna občina je zgra-

dila tudi stanovanjske hiše v Smetanovi ulici, za brezdomce pa občinske stanovanjske hiše v Pregljevi, Metelkovi in Delavski ulici. Stanovanjsko gradnjo z brezobrestnimi posojili so podpirali tudi mariborski podjetniki, nekateri od njih so gradili svoje stanovanjske hiše ali celo kolonije.

V obdobju gospodarske recesije je v mestu vsako leto potekala Pomožna akcija. Z zbranim denarjem in s prispevki so organizirali pomoč brezposelnim, izvajali pa so tudi javna dela. Ob tem velja omeniti, da je Maribor leta 1935 dobil delavski azil, v medvojnem obdobju pa sta v mestu delovali tudi javni kuhinji, ki sta letno razdelili več kot 150.000 obrokov hrane.

In nenazadnje, če že drvim v to ne samo rožnato obdobje, potem moramo poudariti, da le to zahteva tudi svojstveno kulturo tistih, ki jim je naklonjeno. Vsakoletna podpora in pomoč narodnih dam (žen uglednih mariborskih

meščanov) študentom — akademikom, ki jim je bila svečano izročena na akademskem plesu, organiziranje letovanj in božičnic za otroke revnejših staršev, šolanje nadarjenih študentov v tujini, mecenstvo nad posameznimi mladimi umetniki so samo nekatere od oblik pomoči, ki so bile v Mariboru nekdaj že uveljavljene. Kajti gospoda mora za svojo čisto vest in mirno življenje narediti tudi kaj dobrega, kot je poudaril Henrik Ibsen, ta neusmiljeni tolmač meščanske družbe.

Maribor je nekoč že bil zdravo mesto. Slovel je po obsežnih kostanjvih drevo-redih, mili klimi, nizkih cenah in prijetnih ljudeh. Zato so se vanj priseljevali upokojeanci, obiskovali so ga in se v njem dobro počutili celo Ljubljancani, po znanem italijanskem letovišču so ga imenovali slovenski Meran. Modro bi bilo, če bi si tudi sedaj gradil svoj imidž na čem drugem kot na zastareli industriji.

»SPLAV IN PEDRI NE SODIJO V USTAVO!«?

V to nas že skušajo ali pa nas že bodo skušali prepričati nekateri prominentni razpravljalci o novi ustavi, pa tudi nekateri «naš» ustavopisci. (Ustavopisci jih imenujem zato, ker samostalni «pisec» v slovenskem jeziku nima ženske oblike, in ker so dosedanjí ustavopisci bili moški, ki so dobesedno razumeli razvpito psihoanalitsko reklo, da »ženska ne obstoji«.)

Nova slovenska ustava bo priznavala pravico naroda do samoodločbe. Ali bo priznavala tudi pravico do samoodločbe posamezniku in posameznici? Če si oglemo osnutek ustave in se spomnimo nekaterih razprav, potem ima to vprašanje na koncu zelo velik vprašaj. Pravice posameznikov in posameznice so namreč v veliki meri odvisne od različnih izbir, socialnih, individualnih, političnih, ki so jim omogočene ali pa ne. Izbire pa so ponavadi najbolj intimne in »notranje zadeve«, ki se tičejo vsega tistega, kar bi lahko imenovali »življenjski stil«. Gre tako za izbiro spolnega partnerja (istega ali drugega spola), odločanje ali neodločanje o številu otrok, samskega, partnerskega ali družinskega življenja kot za izbiro poklica, zaposlitve, svobodo političnega prepričanja itd. Obstoječi osnutek ustave in razprave, ki so nam jih presenti-

rali, ki smo o njih izvedeli ali v njih samih sodelovali, pa kažejo predvsem na željo po omejevanju izbir, stilov življenja in celo na popolno pozabo nekaterih pravic, ki so bile v prvem »opozicijskem« oz. »pisateljskem« osnutku ustave davno pred volitvami že zapisane (predvsem enakost ne glede na spolno usmerjenost).

In ne samo to. Postplebiscitne razprave o ustavi so pokazale, da si celo tisti, ki so osnutek izdelovali in najprej vztrajali pri tem, da »mora ustava temeljiti predvsem na človekovih pravicah«, privoščijo razlago, ki spodnaša to stališče. Sicer pa ustava, ki postavlja pravice nacije nad pravice človeka, nikakor ne more biti ustava, ki temelji na človekovih pravicah.

Vprašanje pravice do prekinitve nosečnosti in prepovedi diskriminacije zaradi spolne usmerjenosti sta pravzaprav pravo mesto preverjanja »demokracije« neke ustave. Demokracijo dajem v narekovaj in ne razumem je v absolutno pozitivnem pomenu. Demokracije so namreč vedno vladavine »večine«, manjšinam še v njih enakost priznava le redko in vedno v omejenem obsegu, na obroke. V nacijah-državah so zato skupine in posamezniki, ki ne promovirajo nacije, ponavadi v slabšem položaju od nacionalno

VLASTA JALUŠIČ

usmerjenih osebkov in skupin. Nacija-država vedno daje prednost narodu pred posameznikom ali posameznico in ju vedno vnaprej sumiči, da bosta svoje individualne človekove pravice »izrabila« proti njej.

Ravno to se dogaja z oceno vprašanja, ali naj bosta pravica

do prekinitve nosečnosti in prepovedi diskriminacije zaradi spolne usmerjenosti zapisana v ustavo. Vladajoči diskurz po eni strani ocenjuje, da mora biti ustava čim krajša, da je vse, kar ni izrecno prepovedano, dovoljeno. Toda, ali to zadostuje, da ljudje ne bodo zaradi »dovoljenih« aktivnosti

diskriminirani? Po drugi strani pa se eksplicitno govori o možnostih »zlorabe« pravic: pravica do splava naj ne bi bila eksplicitno zapisana v ustavi, ker bi se s tem menda propagiralo abortus oz. to je menda pravica, ki bi se jo dalo zlorabiti, če bi se uporabljala »neomejeno« (čeprav so že po definiciji pravice omejene samo z enakimi pravicami drugih!). Kdo bi torej lahko takšno pravico »zlorabil«? Posamezne ženske? Ali ni kontradiktorno stališče, da lahko posameznik ali posameznica zlorabi svoje pravice? Nekdo lahko zlorabi svoje pristojnosti in s tem krši pravice drugega. Ženske kot posameznice te pravice nika-kor ne morejo »zlorabljati« ali »kršiti«. Lahko pa jo zlorablja država, oblast ali medicina, v primeru, da obstaja nek »višji rang« pravic države ali nacije. Toda v tem primeru ne moremo govoriti, da takšna oblast oz. država priznava človekove pravice.

Podobno velja za vprašanje prepovedi diskriminacije zaradi spolne usmerjenosti, ki ji nekateri nasprotujejo zaradi domnevne nejasnosti pojma. Celotno nekateri strokovni krogi trdijo, da bi se moglo pod sintagmo »spolna usmerjenost« razumeti tudi različne »spolne perverzije« in tudi delikate ter tako zlorabljati prepovedi diskriminacije tistih, ki niso

(zgolj) heteroseksualno usmerjeni. Najdite drug primeren izraz, ki ne bo problematičen, pravijo, pa se bomo strinjali, da ga vpišete v ustavo. Tu puščam ob strani dejstvo, da gre pri spolni usmerjenosti za mednarodno uveljavljen izraz (sexual orientation). V kontroverzi je to namreč popolnoma ne-relevantno, kajti problematičen bi bil vsak pojem, ki bi pomenil razliko od dominantne in predpisane rodovitne heteroseksualnosti. Tudi če bi se glasilo recimo »modra trava«, kajti problem je očitno to, da si slovenska nacionalna ikonografija ne more dovoliti nobenih tujkov na zdravem slovenskem telesu. Nacionalno telo namreč predpostavlja uspešno spolno razmerje, heteroseksualni par, ki skrbi za njegovo reprodukcijo.

Ravno zato sta problematična že sama izraza, ki označujeta »drugost« in drugačnost ter seksualnost, ki ne pomeni nacionalne reprodukcije: splav ali prekinitve nosečnosti in spolna usmerjenost. Trditev, da ju je treba zapisati v neki drugačni obliki oz. z drugimi besedami, npr. namesto prekinitve nosečnosti oz. splav »odločanje o rojstvih« kaže samo na poskus omejevanja teh pravic, ki je že na delu. Ravno zato se zdi, da je treba zdaj toliko bolj vztrajati pri tem, da se jih zapiše v ustavo eksplicitno.

DRUGI DEL NAŠE RAZISKAVE ODNOSA MLADIH DO NOVEJŠE ZGODOVINE

PRECEJ DIJAKOV ŠE POGREŠA PREDMET STM?!

Izvajalec: SPEM Studio za politično in ekonomski marketing d.o.o.

V prejšnji številki Katedre smo vas seznanili s prvim delom rezultatov terenske raziskave odnosa mlade generacije do »nove zgodovine«, oziroma do njenega predstavljanja v srednji šoli in na univerzi. V anketi, ki je bila opravljena v začetku januarja, je sodelovalo 838 dijakov in študentov (pregled deležev posameznih šol je razviden v prejšnji Katedri, prav tako tiste značilnosti anketiranih, ki imajo poseben pomen za omenjeno problematiko). Za tiste, ki Katedre nimajo več, pa na kratko obnova nekaterih najbolj zanimivih rezultatov.

Skoraj polovica anketiranih je religioznih, podpornih ali aktivnih članov kakšne politične stranke je deset odstotkov; za politično dogajanje se zelo zanima približno tretjina vseh (delež študentov je pri tem veliko večji — 45 odstoten); povsem pozitiven odnos do sedanjega političnega sistema ima nekaj manj kot 48 odstotkov anketiranih (dve tretjini študentov in le 40 odstotkov dijakov); pri informiranju o političnem dogajanju mladi najbolj zaupajo medijem (54 odstotkov), šoli pa samo 5,6 odstotkov. Približno petina mladih ni spreminila odnosa do zgodovine NOB in povojne zgodovine, prav toliko pa je ta odnos dra-

stično spremenilo (22 odstotkov dijakov in 12 odstotkov študentov).

Opraviti imamo torej z dokaj kritično in politično precej informirano generacijo. Naslednja vprašanja v naši raziskavi so skušala ugotoviti, kako sodeluje šola pri »spoznavanju prave zgodovinske resnice«, oziroma, kaj bi se naj po mnenju mladih v ta namen v šoli spremenilo.

Zgodovino NOB bi v učnem načrtu oklestilo dve tretjini dijakov in štiri petine študentov

Že prej omenjeno vprašanje, katerim informacijam o političnem dogajanju dijaki in študentje najbolj zaupajo, je pokazalo dokaj pičli delež šole. To je potrdilo še bolj konkretno vprašanje: Ali vas o novjših dognanjih v zvezi z zgodovino NOB in povojno zgodovino seznanjajo v šoli? Skoraj trideset odstotkov je odgovorilo, da o tem v šoli še niso razpravljali (!) 42 odstotkov, da »se o tem v šoli malo govori«, 19 odstotkov pa je o tem že veliko slišalo pri nekaterih šolskih predmetih (od tega polovica pri zgodovinskih urah, četrtina pri predmetu družbena ureditev, 11 odstotkov pri politični ekonomiji in tako naprej). Značilno je, da se šole univerze očitno še niso uspele aktualizirati v tej problematiki: več kot polovica študentov ni na predavanjih slišala še ničesar o »novi zgodovini«, tretjina malo, pet odstotkov pa veliko.

Kljub temu pa so dijaki in študentje relativno presenetljivo zadovoljni s predstavljanjem družbene stvarnosti v okviru predmetov kot so sociologija, družbena ureditev, zgodovina in drugi. Pozitivno oceno jim daje skupno 32 odstotkov, od tega nekaj več študentov (35,4 odstotke), nezaupnico pa četrtina (tudi tu je študentski delež večji — 28,4 odstotke). Vendar je to vprašanje za mnoge pretežno (ali pa to odraža neizpolnjena pričakovanja?) saj tu kar 40 odstotkov ni vedelo odgovora.

Najbolj pa preseneča, da zloglasni »boljševiški« predmet samoupravljanje s temelji marksizma, ni razočaral vseh, ki so ga bili deležni. Z ukinitvijo STM se strinja skupno 68 odstotkov anketiranih, toda precej manj dijakov: proti STM je skoraj 90 odstotkov študentov in le 58,5 odstotkov dijakov. Skupno četrtini, oziroma tretjini dijakov in nekaj manj kot osmim odstotkom študentov ni jasno, ali je ukinitve tega predmeta dobra odločitev. 5,7 odstotkov anketiranih pa bi STM obdržalo tudi v novih časih — to je približno 7 odstotkov dijakov in trije odstotki študentov. Kako bi si to razložili? Verjetno ne samo s politično opredelitvijo posameznikov. Znano je, da so dobri profesorji STM vnašali vanj tudi izrazito aktualno in družbenokritično vsebino.

Zlasti v zadnjih letih je bilo tako in zato je verjetno študentom predmet bolj zoprn kot dijakom.

To pa seveda ne pomeni, da si mladi ne želijo izrazitih sprememb pri poučevanju novjših zgodovine. »V šoli se ni treba učiti o NOB v tolikšnem obsegu kot doslej,« je odgovorilo 69,6 odstotkov vseh srednješolcev in več kot 80 odstotkov študentov. Toda 13 odstotkov dijakov tega dela zgodovine ne bi krčilo (takega mnenja je le 5 odstotkov študentov). Si lahko tudi to pojasnimo z drugačnim šolskim pristopom ob demokracizaciji konec 80. let ali pa so nekoliko starejši bolj pod vplivom javnega mnenja o tem in so pozabili lastne šolske izkušnje?

Želja po novi »mladinski« organizaciji

Anketiranim smo, da bi lažje opredelili njihov odnos do novjših zgodovine, ponudili nekaj aktualnih predlogov, s katerimi so se lahko strinjali ali jim nasprotovali. Zanimivo je, da so se tu pokazala največja razhajanja med dijaki in študenti.

S tem, da bi prenehali praznovati Dan borca, se je strinjala tretjina vseh (štirideset odstotkov bi praznik obdržalo) toda med študenti je teh 46 odstotkov, med dijaki pa le 27 odstotkov. Muzej NOB bi spremenilo v Muzej novjših zgodovine 41 odstotkov anketiranih (četrtina bi ga obdržala takega, kot je) — pri tem med dijaki in študenti ni omenbe vrednih razlik. Toda precej več srednješolcev kot študentov bi omenjeni muzej kar zaprlo (13 odstotkov prvih

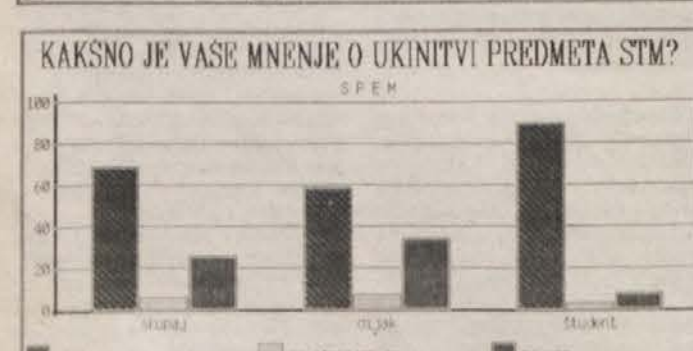
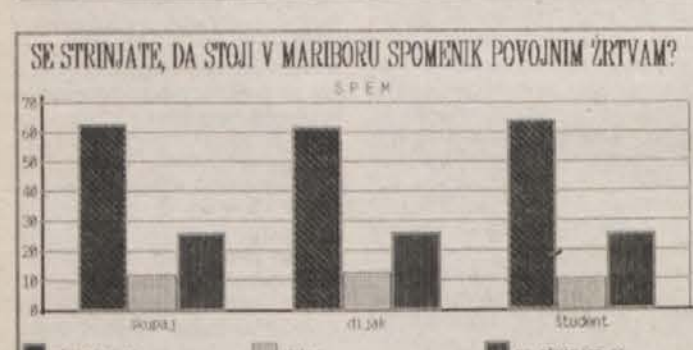
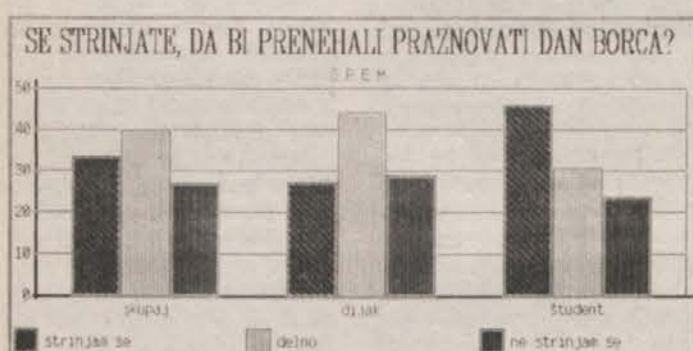
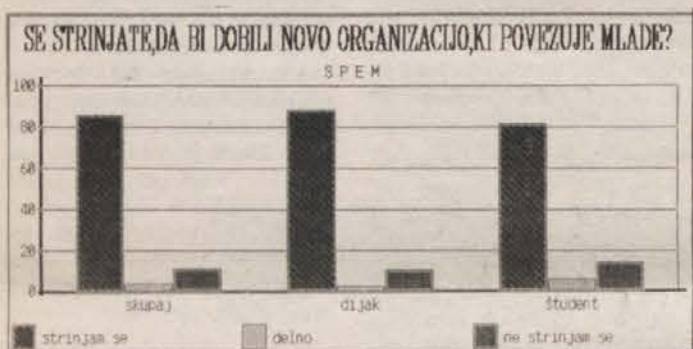
in 8,4 odstotke drugih). Partizanskim imenom šol, ulic, ustanov itd. bi se prav tako bilo pripravljeno odreči manj študentov — s tem predlogom se strinja okrog 30 odstotkov študentov in 35,5 odstotkov dijakov — kar 41 odstotkov študentov in skoraj toliko dijakov pa se s spreminjanjem imen ne strinja.

»Prav je, da stoji v Mariboru spomenik povojnim žrtvam,« je reklo 62,6 odstotkov anketiranih, od tega je nekoliko večji študentski delež. Komaj dobra desetina temu spomeniku nasprotuje. Mladi zelo poenoteno razmišljajo tudi o najbolj »svojem« predlogu: novi organizaciji, ki bi povezovala mlade. Želi si jo skoraj 86 odstotkov anketira-

nih — 88 odstotkov srednješolcev in 81 odstotkov študentov.

Predvsem odgovori v zadržnem delu ankete so odlična snov za polemiko. Denimo o tem, kaj je vzrok tolikšni želji po »lastni stranki«. Je to nostalgija po bivši mladinski organizaciji? Je to dokaz, da nobena nova stranka mladim ni zlezla dovolj pod kožo, oziroma se v njej ob starejših članih ne morejo tako uveljaviti, kot bi si želeli? Seveda pa lahko gredo raziskave tudi v kakšno drugo smer: ali bi očitno imena s partizanskim poudarkom hotela spreminjati predvsem starejša generacija?

JASNA KONTLER-VENTURINI

V času, ko smo se pričeli pogovarjati z odgovornimi možmi na Oddelku za ljudsko obrambo na temo ZAKLONIŠČA, so se v svetu in tudi pri nas nekatere stvari spremenile. Prav gotovo pa je tudi razmišljanje o tem po vsej verjetnosti vzpodbudila vsesplošna svetovna napetost, ki ji botruje globoka in globalna ekonomska kriza.

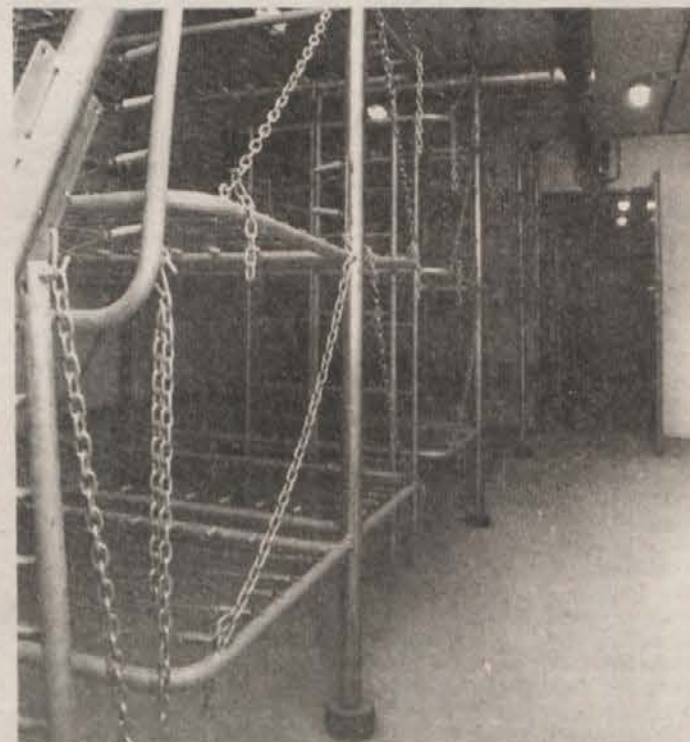
Kakorkoli že — vojna ali ne — trenutno pričevanje o mariborskih zakloniščih je nastalo, naj si bo v opomin, opozorilo ali pa zgolj predstavitev trenutnega stanja teh objektov. Leta 1933 so Nemci že izdali predpise za gradnjo zaklonišč. Takrat so predvsem prilagajali kletne prostore. Največje probleme pri teh adaptacijah so jim povzročala okna in pa prežračevanje. Da pa so zaklonišča, čeprav pomanjkljiva, boljše kot nič so jim pokazali podatki iz dveh nemških mest, ki so bila približno enako gosto naseljena in tudi bombardirana, pa je tisto s prilagojenimi kletnimi prostori oziroma zaklonišči utrpelo desetkrat manj smrtnih žrtev kot pa mesto brez njih. Začudili pa bi se, ko bi videli posnetke takratnih naprav za prežračevanje, ker se do danes niso klovekoliko spremenile. O organiziranju gradnje pri nas lahko začnemo govoriti z letom 1976, v katerem je zakon opredelil gradnjo zaklonišč in z njimi povezan obveznosti. In pričela se je gradnja — načeloma vsepovsod, kjer je to potrebno, se pravi, kjer so ljudje. In čeprav so bila ta zaklonišča »naša« smo jih jemali kot nekaj »kar je od vojne...«, ključni od vhodov pa toliko, da niso viseli na svetlih mestih. Moramo pa priznati, da so bila ta zaklonišča sama sebi namen in čeprav so jih štabi civilne zaščite skušali približati ljudem z dnevi odprtih vrat in tako imenovanimi NNNP akcijami, so nam zaklonišča še vedno ostajala nekaj tujega, nekaj daleč od nas, ne pa nekaj kar je »naše« kot je to npr. stopnišče, ki ga vsi samoumevno uporabljamo.

Skratka naš čut odgovornosti do skupnih objektov je tu zatajil in ravno tako smo se večinoma neresno obnašali, ko so prišla na krajevne skupnosti vabila za sestavo vzdrževalnih ekip (za strojnice in prezračevalne naprave v zakloniščih, ki so ob neznanju lahko nevarne; saj so te ekipe največkrat sestavljale »trstice« izvrta. Pač po načelu, da nevaležen posel odrineš tistemu, ki se ga končno ne (ne upa) brani. Žal pa tudi Pravilnik o tehničnih normativih o zakloniščih ni omogočal, da bi zaklonišča uporabljali še za kaj drugega kot zgolj za zaklonišče.

Čas je šel naprej, z njim politična gledanja in mišljenja in tako je bil v 1983. letu izdan novi Pravilnik, ki pa je predvideval in želel dvonamenskost zaklonišč... S tem namenom je bil Pravilnik po-

stavljen precej ohlapno — le kaj je lahko najmanj oziroma največ — prav zato, da bi nas vzpodbudil k upoštevanju zaklonišč kot sestavnih del vsakdanjega življenja. Ta moto je do danes prihajal postopoma vedno bolj do veljave tako, da lahko rečemo, da skoraj vsa javna zaklonišča v Mariboru služijo še nečemu drugemu. Kako?, se morda nekateri vprašujete, tisti pa, ki ste leta gledali prostore prazne in toliko da ne veste, boste vedeli za kaj gre.

Dejstvo pa je, da mora imeti vsaka novogradnja tudi zaklonišče. Vsak investitor mora prostore za zaklanjanje načrtovati glede na frekvenco prebivalcev v tistem objektu ne glede na uro dneva. Načeloma naj bi vsak imel možnost, da se zakloni doma, na poti na delovno mesto in pri delu (pričeli so stopati v ospredje ekolo-

Primer klasičnega zaklonišča z bivalno opremo je na krajevni skupnosti Prežihov Voranc.

SREČANJE S KATEDRO IZ DOMAČEGA NABIRALNIKA

Tyrševa 23
62000 Maribor
062-212-004

MURA, FUCK OFF!

OD ELEKTRARN DO MLINA

Dvorana hotela Zvezda v Murski Soboti, petek, 25. januarja 1991. **Ekološki forum.** Prvi po vrsti, vbodoče naj bi bili na istem mestu vsak zadnji petek v mesecu. Organizator: Zeleni Prekmurja in Murski val Radia Murska Sobotna ob sponzorstvu Zvezde in Zavarovalne skupnosti Triglav. Prisotni: lokalni ekologi, vrhovi republiških ekoloških organizacij, predstavniki lokalnega gospodarskega, političnega in kulturnega establishmenta in množica gostov. Aperitiv in večerja (kolone z bujto repo) zastoj, ostalo po zmernih cenah. Glasba (v živo): Vlado Kreslin in Beltinška banda.

Vse skupaj bi se lahko razvilo v prijetno sproščeno žur — no, nekateri smo si ga tudi naredili — le talk-show je bil nekoliko preveč razvlečen, kljub uvodoma postavljenemu pravilu, da je čas posameznega govornika omejen na 2 minuti in pol (kar je publika sprejela z bučnim smehom). Mimo ekoloških vprašanj se je razprava izrodila v prerekanje med »rdeče—zelenimi« (Knez, Olenik in še kdo) in »Demosovimi Zelenimi« (Plut, ki je celo zagrozil, da bo zapustil dvorano, Gošnik, ki je to za nekaj časa tudi storil s strateškim umikom za šank . . .).

Forum naj bi bil posvečen sedemletnici gibanja proti elektrarnam na Muri in začetku priprav za gradnjo plavajo-

Jože Knez: »Odpraviti je treba ali največje, ali najnevarnejše onesnaževalce. Pri tem sta pomembni obe ekološki organizaciji. Društvo za varstvo okolja in Zeleni Slovenije. Prednost društva je v tem, da deluje nadstrankarsko. Predlog nove slovenske ustave je slabši od sedanjega stanja, saj pušča republiški vladi velik arbitrarni prostor, ne zavezuje pa je k obveznim ukrepom, medtem ko zakon o varstvu okolja še ni izdelan.«

Dušan Plut: »Ekološko gibanje se je prebudilo predvsem v obrobnih regijah — regionalizem je naša resničnost. Ali potrebujemo ekološko gibanje? Seveda, kajti ljudje iz različnih strank razmišljajo zeleno, podobno tudi politično neopredeljeni. Gibanje je potrebno oblasti in nam, da včasih po domače povedano brčne v zadnjico in nas izbeže iz t.i. velikih ekoloških tem. Ni treba, da vse poteka preko Ljubljane, a od republike je odvisno, na kak način bo take lokalne pobude podprla.«

čega mlina. Če me spomin ne vara, se je prvo množično protielektrarniško gibanje začelo v Ljubljani že kakih 4 ali 5 let prej s protesti proti elektrarnam na Soči, in eden od argumentov varuhov narave takrat je bil: »Pustimo Sočo pri miru, saj imamo vendar pri Muro, ki je še povsem neizkoriščena!« Najbrž si takrat nihče ni mislil, da bo vzelo elektrogospodarstvo stvar tako zares in pripravilo načrt, po katerem bi spremenili Muro v visoko betonsko korito z množico elektrarn. Na srečo ne bo iz tega nič, ostajajo pa drugi ekološki problemi Pomurja. Prašičje farme niso le ekološki, ampak tudi političen

Mavricij Olenik: »Leta 85 je Evropski svet sprejel Listino o lokalni samoupravi in regionalizmu, in če hočemo v Evropo, jo moramo upoštevati. Regionalizem je cenejši in bolj demokratičen od centralizma in bolj vzpodbuja razvoj, poleg tega pa je bolj pravičen (rešuje probleme doma, ne pa v centru). Nova slovenska ustava glede tega ne vliva pretiranega optimizma.«

problem (farma v Podgradu pri Gornji Radgoni širi svoje vonjave v sosednjo Avstrijo), njihova razselitev po družinskih kmetijah pa bi problem

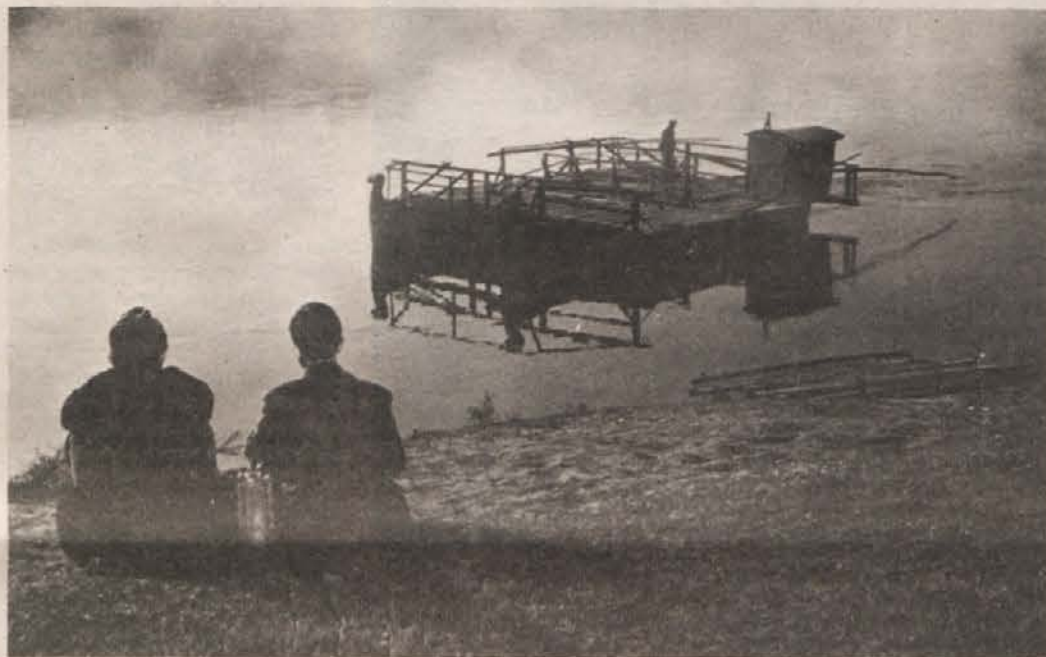
Rudi Cipot: »Smer razprave moramo obrniti tako, da gospodi iz Ljubljane povemo, zakaj nas žuli slovenska ustava in zakonodaja, ki postavlja Pomurje na obrobje in ga omejuje. Pomurci ljubimo tradicijo in vlečemo spremembe počasi in previdno. Zagovarjamo zaščito danosti in možnosti vzporedno z ekologijo, in donosnost. Bojimo se, da ne bi spet, kot pod prejšnjim sistemom, klečali pred Ljubljano. V Ljubljani pravijo, naj jim damo projekte, oni pa bodo odločili. To moramo obrniti: najprej naj nas poslušajo, nato koncipirajo zakonodajo, mi pa bomo že znali pravilno izkoristiti denar, ki smo ga poslali v center.«

(vsaj zaenkrat, ko večina kmetij še ne obvlada problema gnojevke in še česa) le razpršila. Melioracije so le delno ustavljene, pa še to v glavnem iz finančnih razlogov, ni pa tudi denarja za nadomestila kmetom, ki so se jim pri-

Igor Klinar: »Za Prekmurce velja, da smo dobri ljudje. A dokler velja ta teza, ne bomo mogli narediti nič dobrega. Potrebujemo več agresivnosti. Regija brez lastne potence ne more postati regija. Formalizacija zelenih kot stranke je največji blef v zgodovini političnih bojev! Ekologija je nadstrankarska in civilna zadeva. E-projekt bo uspel, ko bo prišlo do kontakta med podjetji in državo, in ko bo država zagotovila pogoje za razvoj takih projektov. Trenutno ni mogoče prenesti stroškov ekologije, če niso splošno subvencionirani.«

pravljene odpovedati. Kafilerija je sicer delno sanirala problem tekočih odpadkov, a še vedno smrdi sredi mesta Murska Sobotna. In še bi lahko naštevali. A marsikaj gre tudi na bolje, in to kljub pomanjkljivemu razumevanju v republiških vrhovih. Komunalno

Dušan Plut: »Prišel sem se pogovarjat, kot že velikokrat doslej, o ekoloških problemih. Če se bo debata nadaljevala tako, bom zapustil ta prostor! Tudi nemški Zeleni so stranka, in manjši uspeh na zadnjih volitvah je posledica frakcijskih bojev v stranki, izogibanja velikim temam, kot je združevanje Nemčije, poleg tega niso bili pripravljeni prevzeti odgovornosti in v vladi kaj storiti. Pri nas pa smo Zeleni izpostavljeni pritiskom in nasprotovanjem, ne kmetijstva, ampak agroživilskega lobija.«

D. K.

ZAKLONIŠČE NI SVETIŠČE
UPORABLJAJMO, KAR JE NAŠE

ški vidiki prebivanja in zaklanjanja. Glede na vse te faktorje pa je nedvomno ceneje in bolj racionalno načrtovati in graditi objekte za zaklanjanje tako, da so v mirnodobnem času primerni še za kaj drugega, kot zgolj za prostor.

Današnji imperativ pri gradnji zaklonišč in njih uporabi je dvonamenskost. Ne le zaklonišča, tudi trgovine, lokali, gojišče šampinjonov . . . so lahko prostori, ki so v vojni ali jedrski katastrofi namenjeni za zaklanjanje.

ki je večino časa zakljenjen in ga bomo morda uporabili le enkrat v življenju objekta.

In kaj naj bi počeli v tistih podzemskih, nizkih prostorih? Možnosti je veliko, nekatere med njimi pa nedvomno zahtevajo večjo ali manjšo modifikacijo. Za te zadeve pa skrbijo tehnični predpisi in pa ustrezne inšpekcijske službe. Vsak, ki želi najeti zaklonišče, mora poiskati soglasja pristojnih služb in inšpekcij. V vsakem primeru pa mora vsak najemnik poskrbeti, da se v primeru nevarnosti prostor izprazni in pripravi v 24 urah za osnovni namen — zaklanjanje. Nekatere moti višina (2—2,3 metra), toda ali za poslo-

vni prostor res vedno rabimo visoke hale? Tisti pa, ki načrtujejo lokal v zaklonišču, pa bodo nedvomno morali zgraditi dodatni sanitarni voz, ker služijo kemična stranišča le za ekstremne okoliščine.

Že med zadnjo svetovno vojno so Nemci spoznali, da je v mestu, ki ima kleti prilagojene za zaklonišča, desetkrat manj smrtnih žrtev kot v tistih brez njih.

Danes imamo že kar nekaj vzpodbudnih primerov zaklonišč, ki niso le osamljeni prostori čaka-

joč na sodni dan, pač pa prostori z vitalno dejavnostjo.

V enem od njih podjeten gobar goji šampinjone, drugje je podjetnica odprla diskotno trgovino. Je pa še kar nekaj idej in želja po zapolnitvi zaklonišč z dejavnostmi kot so biljard, strelišče, glasbeni studio . . . Skratka ljudje iščejo svoje možnosti za uveljavitev idej, prostora pa manjka.

Od vzorčnih primerov naj navedemo podhod nove avtobusne postaje, ki v primeru nevarnosti lahko nudi zatočišče 300 ljudem za sedem dni, ali pa 600—1000 ljudem za nekaj ur, ker je ta podhod zaklonišče I. stopnje in je kot tako hermetizirano. Če se boste sprehodili po tem podhodu, boste najverjetneje opazili široka kovinska vrata na obeh straneh. V podhodu se vidi, da pripravljajo prostore za odprtje novih lokalov — za katere je bilo, mimogrede, ogromno povpraševanje med našimi in tujimi podjetniki.

Med delovnimi organizacijami je tak primer garderoba delavcev Lileta v novi stavbi. Med najbolj zanimiva javna zaklonišča pa nedvomno sodi nova samopostrežna trgovina v Pesnici. Ta objekt ruši vsa naša pričakovanja o tem, da mora biti zaklonišče globoko pod zemljo. Objekt je namreč v celoti zgrajen nad zemljo in sedaj spodnji del (zaklonišče) obratuje kot prepotrebna trgovina za Pesničane, zgornji del pa še čaka na morebitne podjetnike, ki naj bi najeli prostore. V primeru gradnje tega objekta je Oddelek za ljudsko obrambo ponudil Timi, da skupaj zgradita objekt, ki bo dvonamenski — tako zaklonišče kot trgovina (in še kaj!) — saj je bilo oboje že več kot potrebno. In ker Skupščina mesta Maribor dobiva sredstva od tistih, ki so oproščeni gradnje zaklonišča (predvsem privatne hiše izven središča me-

sta) v višini 3 odstotkov od izdelanega predračuna investicije, so Timi ponudili sofinanciranje v višini 60 odstotkov vrednosti objekta. Samopostrežna trgovina že z vso paro posluje, in kot pravijo prodajalci sami, uspešno. Se pa še vedno najde kdo med kupci, ki ga zanima, čemu imajo tako debela vrata. In na prvi pogled jih le to loči od katerekoli druge trgovine. Detaljni pogled pa razkrije premišljeno gradnjo podpornih stebrov in vhodov v dele zaklonišča, ki so res vitalni zgolj v izrednih pogojih (kemične sanitarije, strojnica, bivalna oprema . . .). Na splošno pa je več kot dve tretjini zaklonišča trenutno koristno uporabnih. Zaposleni pravijo, da lahko v nekaj urah priredijo prostor za zaklonišče. To zaklonišče ima svoje prednosti, ker je v njem ravno samopostrežna trgovina prehrambenega tipa. Konec koncev so zaklonišča ravno tako namenjena tudi zaklanjanju materialnih dobrin. V zaklonišče naj bi vsak sam prinesel odeje in hrano. Se pravi, da je pesniško zaklonišče — trgovina več kot le eno ali drugo.

Da pa ne bi v neskončnost nadaljevali z naštevanjem primerov že uporabljenih zaklonišč, ki so dvonamenski objekti, rajši pogledajmo, koliko in kakšne vrste zaklonišč trenutno premore Maribor. V grobem ločimo štiri kategorije zaklonišč, pač glede na stopnjo zaščitenosti. V prvi kategoriji, kamor sodijo zaklonišča, ki so usposobljena za večdnevno preživetje ljudi neodvisno od zunanjih pogojev in dejavnikov. Med temi je osem javnih, 88 v delovnih organizacijah in 92 v stanovanjskih objektih. Ta zaklonišča so odporna na nadpritisk od 100—300 kPa. V takšnih zakloniščih je prostora za nekaj manj kot 32 000 ljudi. V drugi kategoriji, so zaklonišča, ki nudijo zaščito pred nadpritiskom 0,5 kPa udarnega vala, se pravi, predvsem zaščito pred bombnimi napadi. V njih je prostora za okrog 10 000 ljudi. Med kategorizirane sodijo ravno tako kletni prostori, ki se lahko adaptirajo in bi lahko nudili

zaščito približno 60 000 prebivalcem. Če bi sešeli vsa zaklonišča, takšna je drugačna, jih je 232 plus adaptirane kleti, v vseh pa bi bilo prostora za okrog 100 000 ljudi, Maribor pa ima ? prebivalcev . . .

Ko bi in če bi se karkoli zgodilo, bomo predvsem odvisni od lastne iznajdljivosti, treznosti, za kanček pa še od sreče. Strokovnjaki priporočajo predvsem trezno glavo, nekaj znanja (ki so nam ga velikodušno ponujali skozi vse oblike šolanja in usposabljanja pri Oddelku za ljudsko obrambo) in pa ostajanje v mestu, v zakloniščih. Tisti, ki bi v teh

Strokovnjaki priporočajo: v času bombnega napada ipd. ostanite tam, kjer ste in poiščite najbližje zaklonišče. Če ga ni, je še vedno bolje leči na tla kot pa ne narediti ničesar.

časih morda pričeli adaptirati svoje klet, naj pomislijo na to, da bi bile v prostoru vse stvari čim bolj fiksne (že omet je lahko potencialno nevaren ob zračnem udaru) in da bi zaščitili okna ter poskrbeli za drugačno in po možnosti filtrirano prezračevanje. V silii pa je dovolj že izkopen jarek ali zgolj ležanje na tleh.

Ker vojni strokovnjaki v teh časih predvidevajo predvsem biološko in kemično vojno, verjetno ni odveč, da imamo na dosegu vsaj plinsko masko. Pravijo pa tudi, da smo ljudje zelo prilagodljiva bitja in so prepričani, da bi se v primeru nevarnosti kar hitro naučili kako preživeti. Kako je z evakuacijskimi načrti? So to tajni podatki? Določeni načrti nedvomno obstajajo, vsaj zaradi imperativov naše družbe, toda čemu izseljevati ljudi iz mesta v okolico, ko pa bi morali zanje tam poskrbeti mnogostransko, od postelje, hrane in obleke. Te dobrine imajo doma. Med temi zadevami pa je tajni podatek, kakšna je stopnja odporosti zaklonišč.

MIRJAM SEVČNIKAR

Jeklena vrata kažejo, da je v tej trgovini v Pesnici še kaj drugega.

ZA KOLIKO MILIJONOV DEUTSCH MARK SO ME OGOLJUFALI? (DRUGIČ)

»ŽELIMO MU POMAGATI!«

IVO PANČIČ, VODJA AVTOCESTNINSKE BAZE V SLOVENSKIH KONJICAH:
»ZGODBO JE RAZLAGAL STRANKAM, LJUDEM, KI GA NE POZNAJO!«TU SO,
NAŠI SO!

Pisec teksta o človeku s transparentom *Za koliko deutsch mark so me ogoljufali*, še enem mariborskem posebnemu, nisem psihoanalitik in ne zdravnik. A tudi, upam, neuravnovešen ali neodgovoren pustolovec, ne.

Sem pišoč človek, ki se je pripravil pogovarjati s tistimi, ki jih vsi opazimo, se jim v dobrih trenutkih nasmejemo, a še najraje — izognemo. Ko opozarjam na njihove, za »normaine« največkrat tragične, življenjske zgodbe, jim želim pomagati. A kot je lahko klošarjem (ki so po nezgodi v stanovanju na Šentiljski cesti naenkrat silno odvrtni in preganjanja vredni, čeprav so ostali povsem enaki, kot so bili pred nesrečnim kurjenjem in se, kot kategorija ljudi, ne bodo nikoli spremenili, tudi v nujnem zatočišču ne) v nadlego preklapljanje z njihovega na naš red, jim je morda celo pisanje v škodo. Kdo bi natančno mogel predvideti vse pasti, ki jih prinašajo takšni medčloveški odnosi. Pri stikih med različnimi je malo gotovega.

Zagotovo pa posebnem ni v škodo pomoč, ki so je ti ljudje prepotrebni. Zaposleni v službah, kjer se poklicno ukvarjajo s pomoči potrebnimi posebnosti, to seveda dobro vedo. Mi vsi pa si (če hočemo, ali ne) moramo priznati: Tu so, naši so!

Bogdan Rakovec, mariborski »človek s transparentom« pravi, da je ena od služb, ki ga preganjajo, dala na njegovo firmo, kjer je zaposlen, naloga, naj ga onemogočijo. Ivo Pančič, vodja avtocestninske baze Slovenske Konjice, Podjetja za vzdrževanje avtocest, kamor sodi Rakovecovo bivše delovno mesto na cestninski postaji v Hočah: »Že nekaj let ima idejo o teh markah. Od njegovih sodelavcev sem slišal, da je res plačeval loto lističe, in da je res nekemu tudi dal denar za nakup, ne pa tudi zadel. Težave zaradi tega so se stopnjevale, lani pa so dosegle takšen nivo, da je fantu bilo treba pomagati. To smo želeli, predvsem pomagati mu!«

Pančič pravi, da je Rakovec predpostavljene v Hočah prosil, naj lepo ravnajo z njim.

Naj ga jemljejo kot bolnika in se izogibajo konfliktov z njim.

Bilo pa je težko, ker je svojo zgodbo razlagal tudi strankam, ljudem, ki ga ne poznajo. »Rekel sem mu, da so pripombe na to. Razburil se je.

Povedal sem mu primere ravnaj, ki k delu na cestninski postaji, na nek način javnemu delu, ne sodijo. Naj bi poskrbel za svoje zdravje, sem mu predlagal. Pa me je napadel, da sem rekel, da je nor.« Ivo Pančič je prosil dr. Blažičevo z medicine dela, naj Rakovca povabijo na razgovor. Preko socialne službe v podjetju so ga napotili na pregled. Pančič je Rakovecovo mater povabil na pogovor, na kar je Bogdan Rakovec burno odklonilno reagiral. »Mati je rekla, da mu

»ZDAJ VAS
OBVEŠČAM!«

Ivo Pančič: »Klical me je po telefonu. Vprašal me je: tovariš Pančič, poznate zadevo okrog mark. Ne, sem pa slišal od sodelavcev, sem mu rekel. Če ne, vas zdaj obveščam, mi je rekel in mi vse razložil. Govoril je tudi, da je v vse to vpleten tudi oče ene od čistilk. Firma in tudi jaz sam smo mu hoteli pomagati. Zdaj je takole: če ne bo mogoče dokazati, da je bil v bolniški, bo po predpisanim avtomatizmu izgubil službo. O tem bo seveda odločala komisija za delovna razmerja.«

bomo najbolj pomagali, če ga bomo vzeli nazaj v službo. Rakovec pa ni bil odpuščen, on je še vedno pri nas v službi. Bil je samo prerezporejen, ne pa odstranjen. Mi bi želeli, da bi se šel zdraviti.« Prerazporeditev na Rakovca ni tako delovala!

Predstavili so ga na delo vzdrževalca v vzdrževalni bazi v Slovenskih Konjicah. Za to delo bi ga priučili. Zaslužil bi sicer nekaj manj kot v Hočah, a delo bi imel, pravi Pančič. Sklep o prerazporeditvi je najprej sprejela komisija za delovna razmerja, ko je Rakovec advokat opozoril, da je za prerazporeditve pristojen direktor, so napako v postopku popravili. Rakovca po tem ukrepu ni bilo več v službo. Ker ne vedo kaj je z njim, mu grozi avtomatičen odpust.

BOJAN TOMAŽIČ

VSAK DAN ZNOVA ...
MURSKI VAL
UKV 87,6
MHz stereo
SV 648 kHz
VSAK DAN ZNOVA —

IN KAR NAPREJ ...

MED RAZISKOVANJEM IN POLITIKO POSTKOMUNISTIČNE
REVŠČINE

(TEORETSKA PROPAGANDA, KI OB APLIKABILNI TEŽNJI SOCIOLOGIJE POSTANE POLITIČNA)

Pred kratkim je Inštitut za sociologijo pri založbi Domus v Ljubljani izdal novo knjigo dr. Veljka Rusa, ki se po načelih pragmatične sociologije ukvarja z vprašanjem socialne politike. Naslov »Socialna država in družba blaginje« je vsekakor spodbuda, da bralec, zavedajoč se padajočega nivoja družbene blaginje, nižanja, da ne rečemo pavperizacije, splošne socialne ravni slovenskega prebivalstva in splošnega padca oz. grozečega nižanja kvalitete življenja v novi družbeni ureditvi Slovenski, hlastno seže po ponujeni knjigi. Naj bodo našeta dejstva izziv za knjižnice, da si oskrbe dovoljšnjo zalogo knjižnih izvodov, kajti cena je tistim, ki jih naslov interpretira po neposredni materialno-eksistenčni plati, nedosegljiva. Nikakor nimamo v mislih egalitarizma navzdol in nimamo namena kritizirati »visoke« cene knjige, češ da je za široke (in revne) ljudske množice nedostopna, in tako vršiti pritisk na založnika, da knjigo vendarle (na lastno izgubo) približa širšemu krogu kupcev. Nikakor! Cena knjige vendarle odraža nekakšen (kapitalistični) ekvivalent blagovne menjave med produkcijo intelektualnih dobrin in njeno (družbeno) priznano vrednostjo, ki je, kar se humanističnih in družboslovnih ved tiče, vselej degradirana oz. podcenjena.

Nedostopnost knjige obubožanim množicam pa je dobrodošla tudi implicitnemu naslovniku — državniemu aparatu, ki ga v končni instanci vzdržujejo obubožane ljudske množice. Na tem me-

stu smo od umirjenih popotovanj po vtisih, ki smo se jih nameravali prepustiti po branju knjige, nehoti zabredli v nove težave, ki jih nakazuje razmerje med družbo blaginje oz. tem, kar označujemo kot splošni standard. Socialni nivo državljanov, in državnim aparatom, ki na makroekonomskem nivoju zagotavlja (ali ne) omenjeni položaj državljanov. V uvodnih mislih vsekakor merimo na to, da je knjiga — čeprav pisana v socialističnem ideološkem okvirju, v katerega nedrjih je tudi nastajala in, lahko bi rekli, da njena teoretska refleksija na nek način predstavlja njen labodji spev ter s tem presega okvirje lastne družbene omejenosti — še kako aktualna za natančno razmerje med oblastnim nagovorom in realnostjo položaja tistih, ki bi jim naj oblastna retorika zagotavljala optimistično perspektivo.

Vemo, da je retorična topika predvolilnega obdobja s kritiko komunističnega režima in njegovih negativnih učinkov zadela v polno. Po tej retoriki je komunistični režim kriv, da nam ne gre bolje: predvolilna retorika je prav tako nujnost sprememb gnilega in razpadajočega (tudi in predvsem) gospodarskega sistema zvalila na grdo socialistično obdobje, prav tako je iz enakega argumentacijskega toposa izhajala potreba po spremembi na bolje (kar je najbolj ohlapna mreža, kamor se končno lahko umesti vsak želeči subjekt, ne glede na objekt želje) in, ki ji je, ob dodatni vpletljavi nacionalističnega vnosa, uspelo homogenizirati množice

in, nenazadnje, v Demosovi koaliciji zavzeti dominantni položaj. Če je bila predvolilna retorika programska kar se da nedoločena oz., če se zatečemo k dobrohotnemu poimenovanju: naddoločena, kar bi lahko povečalo naše teoretske simpatije do Demosove predvolilne retorike, ki je v okoliščinah vpejave demokratičnih elementov očitno uspela, nas ponavljanje taiste retorike kot koristnike povolilnih političnih uslug, slej ko prej vznemirja. Ohlapnost predvolilnih formulacij lahko dobrohotno beremo v perspektivi, po kateri bi se naj vanje ujelo čim večje število volilcev. In razmerje sil v parlamentu, ki je — mimogrede — presenetilo sam Demos; kaže na uspešnost predvolilnega retoričnega podjetja. Vendar pa smo prisiljeni, da nam (teoretska) naklonjenost splahni, ko skušamo interpretirati žargon, ki ga Demos še venomer ponavlja iz predvolilnega obdobja, ob tem pa hkrati igra dominantno vlogo pri uresničevanju oz. graditvi življenjskega standarda Slovenije, ki trenutno kaže smer: progresivno navzdol.

Argument, da plačujemo davek 40-letnega zavoženega gospodarstva, da se v tako kratkem času ne da nič popraviti ... ob dejstvu (in celo jasni artikulaciji!) padca družbenega standarda, ob večanju števila nezaposlenih, ob povečanju socialnih nemirov, enostavno ne more vzdržati. Bistveni učinek nove razdelitve oblastnih razmerij se jasno kaže v drastičnem znižanju socialne ravni! Ali, povedano z besedami

preprostega državljana: v novem režimu nam gre slabše kot nam je šlo v starem. Če se še naprej držimo ljudske metaforike, bi lahko oblastni retoriki nasprotovali tudi takole:

V kolikor se odločimo za renovacijo stare in propadajoče hiše, nikakor ne moremo upravičiti svojega početja s tem, da se nam hiša po našem posegu še naprej ruši. Izpadli bi tudi neresni, če bi kot renovatorji svoje neuspešno početje, t. j. dejstvo nadaljnega rušenja hiše, ki nam ga niti ne bi uspelo zadržati na prejšnji stopnji propadanja, zvalili na lastnika hiše pred nami.

Če je hiša živ in obstoja želeč organizem, bo morala sledeča:

Bolje slab, vendar preizkušen prenovitelj, ki te vendarle nekako ohranja pri življenju z upanjem na bolje, kot pa napihnjen in neizkušen renovator, kjer za gostobesednim zgolenjem obljub in ob lastnem propadanju razkrivaš praznino vsebine, ki jih poganja.

Kakor večkrat slišimo, bomo morali vsi zategniti pasove in tako pripomoči, da bo nova oblast lahko izpeljala svojo turistično ekspedicijo v lepšo prihodnost. Na tem popotovanju udeleženci ne bodo premogli niti sendvičev ali druge popotne malice, kaj šele, da bi si za naporno pot privoščili prgišče duhovne hrane. In, če smo vzeli za izhodišče našega razmišljanja naslov knjige, ki vzbuja polno upov in slastnih želja, nam ne preostane drugega kot ponoven apel knjižnicam, da

iz teoretskega podjetja ustvarijo uspešnico.

Prikaz konceptov in praktičnih aplikacij na temo socialne politike, prikaz, ki je plod raziskovalnega dela ob izteku enega režima in bolj kot labodji spev znak prenoviteljske svežine, nam danes, ko je knjiga na tržišču, deluje nostalgično. Kakorkoli se bodo razvijali dogodki na področju postkomunistične revščine, knjigo velja poznati in hraniti kot dokument nekega časa, kot nostalgijo ali vizijo. Ob tem si lahko seveda želimo dvoje:

1. Da državni aparat opusti brezuspelo blodenje po gospodarskem sistemu na račun pavperizacije svojih državljanov.
2. Da državljani neuspešnemu

gospodarju onemogočijo nadaljnje početje, da se skratka odločno postavijo po robu oblastni homogenizaciji in ob ponovnih volitvah to tudi izrazijo.

In prav zato, ko razvitost evropskih družb merimo po stopnji blaginje prebivalcev, ko se zavzemamo za preusmeritev investiranja od vojaške industrije v socialne programe in nikakor nismo pripravljeni pristati na nove oblike totalitarizma, si tematika Socialne države in družbe blaginje zasluži, da preglasi prazno vpitje obljub, ki ne bodo nikoli izpolnjene, ki namesto dobrohotnosti družbene blaginje služijo paranoičnim investicijam v militaristično samouničenje.

ALBERT MRGOLE

RADIO MARIBOR

MM1 90,4 in 93,1 MHz 6.40—19.00
MM2 102,8 MHz 0.00—24.00

Ilichova 33
62000 Maribor

SREČANJE Z UPANJEM

Zamisel Enverja Hodže o poti h komunizmu preko bunker demokracije se je zrušila kot hišica iz kart. Žice največjega koncentracijskega taborišča na svetu ne morejo zaustaviti na tisoče prebivalcev Albanije v preboju k upanju...

Ljudje bežijo iz narodne republike Albanije. Iščejo rešitev. Prodor demokracije — končno tudi v teh krajih — je bil dočakan z orožjem in barikadami naslednikov Hodžinega režima. Po desetletjih surove torture so v trenutku, ko je breznadje in bes šlo čez vse meje, poiskali rešitev pred diktaturo v begu čez meje. Grki v glavnem bežijo v Grčijo, kjer vlada od vseh obdobjih albanskih oblasti — in ob dejstvu, da sama vodi podobno politiko do makedonske manjšine v Egejski Makedoniji — beg vsakega Albanca grškega porekla iz Gornjega Epira obeša na vse zvonove. Ob tem se zavzema za mednarodno priznanje za svoje trditve, da okrog 850.000 Grkov v Albaniji živi brez vsakršnih pravic. Medtem, ko Grki ocenjujejo, da je samo v zadnjih dveh mesecih prebežalo k njim kakšnih 15.000 beguncev, Makedonci, ki prav tako živijo v Albaniji in Albanci iz obmejnih mest bežijo v Jugoslavijo, njihovo obljubljeno deželo.

Prve postaje so običajno vasi ob meji okrog Debra v Makedoniji. Nekajdesetletna agonija se skrajšuje z begom pred streli, s plavanjem ob pomoči traktorskih gum, pešačenjem preko Prokletij s pomrznjenimi nogami... Na vse načine. Samo čim dlje od režima, čigar žrtve bo težko prešteti. Kljub nekaterim pozitivnim spremembam v Alba-

niji število beguncev neprestano raste in že dosega značilne razmere za eksodus. Tako grška kot jugoslovanska stran — ob zlorabi tega problema za svoje politične cilje — v zadnjem času vse pogostejše razmišljata o vračanju beguncev nazaj v Albanijo (v Grčiji in Črni Gori so že bili storjeni prvi takšni koraki), kar je še povečalo strah beguncev, ki v kazensko popravni domovih in campih pričakujejo odločitev o svoji nadaljnji usodi. Tretman s strani organov Državne varnosti se začneja z nameščanjem beguncev v KPD »Idrizovo« pri Skopju. Srečnejši po dvajsetih dneh, kolikor običajno znaša kazen za prekršek — ilegalni prehod državne meje — odhajajo v sprejemni center v Padinsko skelo

pri Beogradu, sumljive vračajo. Iz usod tistih 252 prebivalcev Albanije, ki so od 1939 do danes preživeli okrog 5000 zaporniških dni v KPD »Idrizovo« na »aklimatizaciji« na jugoslovanske razmere — ločeni od ostalih zapornikov — bi lahko sestavili kroniko o razpadanju diktature in o brezizhodnosti vseh svobodoumnih v albanskem brezupju. Brez možnosti, da bi se zidovi starega zapora zagreli, sem v KPD »Idrizovo« ves drhteč od mraza poslušal besede tridesetletnega Naima Dželesija.

Za strah in žalost v očeh slabobolečnega Naima nisem potreboval prevajalca.

»Rojen sem bil v vasi Djulica pri Piškopeji. Enajst let sem delal v rudniku, zaslužil

nisem ničesar. Zelo huda revščina je bila. Tako sem se tudi odločil. Pobegnil sem z ženo in dvema otrokoma. Dve hčerki, starejša ima dve leti, mlajša je polletni dojenček.

Jaz sem tukaj, žena je v Debru, kaj je z otroki, ne vem.

Torej, odpravili smo se še z enim prijateljem okrog dveh ponoči, 25. januarja, proti meji. Moja vas je sicer blizu meje. Ko smo prišli do nje, smo presekali žice. Otroke sva imela s prijateljem v naročju, žena je tekla ob nas. Ko smo prišli kakšnih dvesto metrov na vaše ozemlje, so albanski graničarji začeli streljati za nami. Na srečo niso nikogar zadeli. Na poti proti Debru so nas prestregli jugoslovanski vojaki. Dali so nam piti in jesti

in nas z avtomobilom odpeljali do Debra. Od tam sem, v zapor. Tukaj sem že devet dni. Ničesar ne vem o otrokih.

Starejša deklica je močno jokala, ko smo se ločevali.

Zakaj sem se odločil za beg? Iz političnih in ekonomskih razlogov, zaradi revščine. Moj oče je bil v zaporu zaradi politike. Strici so zbežali iz Albanije že pred štiridesetimi oziroma sedemindvajsetimi leti, danes živijo v Washingtonu in New Yorku. Kmalu po njihovem begu je bil oče obsojen na šest let zapora, pa tudi, ko je prišel ven, nismo imeli nikakršnih pravic do dela ali nadaljnega šolanja. Jaz sem zaključil samo osnovno šolo, ker mi naprej niso pustili. Oče je že umrl. V

Albaniji imam mamo, brata in snaho. In strica, ki je bil zaradi političnih razlogov obsojen na dvajset let zapora. Očeta so pogosto zapirali. Kot da sta bila ona kriva, da sta dva strica prej pobegnila.

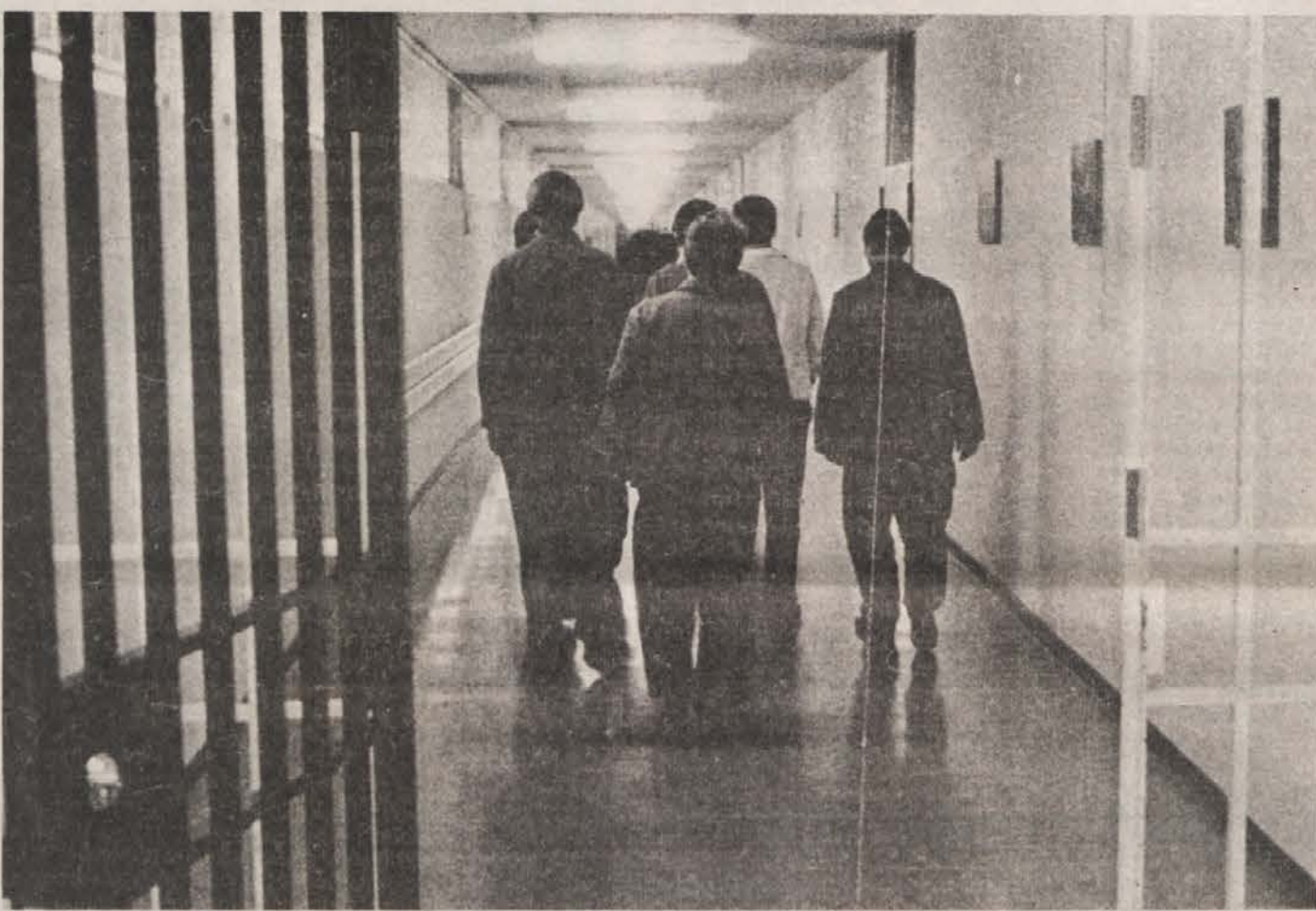
Albanec sem, vernik, musliman, toda v Albaniji ni Boga!

Velika beda vlada. Ni kaj početi, česa delati, ne da se zasluziti. Moral sem pobegniti, da kaj ustvarim za otroke. Zanj ugre, moj čas je že mimo.

»V Albaniji je zdaj nekaj sprememb, posebno še s formiranjem Demokratske stranke, toda Delavska partija še naprej pritiska na ljudi, prepričuje jim, da bi pristopili k Demokratični stranki. Ve se, kdo ima v Albaniji oblast. Normalno je, da tem novim, ki se šele organizirajo, ne bodo omogočili dela. Jugoslavija, Kosovo, Makedonija? Poznam stanje. Tukaj se živi bolje v zaporu, kot tam na svobodi. Govorili so nam, da nimate niti za hrano. Zdaj pa vse vidim na lastne oči. Tam sem bil že mrtev. Odločil sem se. Življenje ali smrt. Tako sem se odločil za Jugoslavijo. Tudi tukaj, v Debru, imam sorodnike. Bomo videli. Vse bi delal, jaz sem rudar, tukaj pa je tehnika mnogo modernejša. Toda nazaj se ne vračam. Samo da me ne vrnejo... Nikakor nazaj! Raje me vi ubijte, kot pa da vrnete v Albanijo!«

Čvrst stisk roke. Prevajalec je znova ostal brez dela. Prošnja v očeh ni prevedljiva. Naim Dželesij je krenil na srečanje z upanjem, na pot k normalnemu življenju njegovih otrok — čeprav v današnji Jugoslaviji zveni cinično — prav iz KPD »Idrizovo«, v Makedoniji, v soseski dežele orlov, dežele ponosnih ljudi, ki jih je stisnil jad, dežele, kakor se, po lastnih besedah, živ ne bo vrnil.

SINIŠA STANKOVIĆ

BEOGRAJSKO PISMO

Po »prvih, večstrankarskih, svobodnih volitvah« v Srbiji, enotni na celotnem ozemlju od Dragaša do Horgoša, je najaktualnejša tema, o kateri se govori ob vsaki priložnosti, ljudska skupščina Srbije. Ne le, da se v njej odslikava pravi odnos moči — fizičnih, t. j. številčnih, pa tudi psihičnih, t. j. umskih — med strankami in njihovimi poslanci v parlamentu. Že od prvih diskusij je bilo povsem jasno, da bodo vsi predlogi stare oblasti ali poslancev SPS (Socialistične stranke Srbije) sprejeti brez velikih težav in z vsega 50 glasovi proti (to so seveda glasovi opozicije). Kljub temu pa prihaja do pojavov, ki so se zdeli nemogoči: namreč, med poslanci vladajoče SPS je tudi nekaj takih, ki tu in tam »brizgnajo« s podporo posameznih predlogov opozicije — ki pa, resnici na ljubo, večinoma vseeno niso sprejeti.

Ko smo že pri sprejemanju skupščinskih odločitev in zakonov, je to, kar je zaznamovalo zadnjih nekaj deset dni, Zakon o ministerstvih SR Srbije. Stara vlada alias Republiški izvršni svet na čelu s »tvorcem srbskega gospo-

darskega čudeža« dr. Stanikom Radmilovićem je predložila, da naj ima nova vlada nič več in nič manj kot 26 ministrstev. S tem se je strinjal tudi novi mandatar, prav tako doktor, Dragutin Zelenović (da so za novega mandatara izbrali prav njega, je bilo sprva pravo presenečenje, a ko se je izvedelo, da je nekaj zelo pomembnih ljudi odklonilo ponudbo predsednika Miloševića, se je čudež zadel manj neverjeten). Zaradi velikih pritiskov opozicije v sami Skupščini, pa tudi v javnosti, kjer se njen glas sploh lahko sliši, so število ministrstev zmanjšali na 20, čeprav jih je opozicija zahtevala še manj.

Največja panika je zavladala med poslanci (SPS, se razume) in člani stare vlade pred kratkim, ko so delavci iz Trstenika in Zemuna pred skupščino zahtevali, da jim izplačajo vsaj minimalne plače za zadnjih nekaj mesecev. Ti ljudje so pošteno delali, plač pa niso dobivali in torej nimalo od česa živeti, kar je še en dokaz, da »srbski gospodarski čudež« sploh ni niti začel delovati. Poslanci so bili skratka primorani sprejeti

predlog stare vlade in zakon, katerega bistvo je v tem, da morajo podjetja, ki so imela koncem prejšnjega leta pozitivno bilanco, plačati v socialni fond dvakrat več kot dolej. Posledice tega zakona, ki se že uporablja, so dvakratno negativne: denar iz fonda ne zadošča niti za petino minimalnih plač v nekaj desetinah podjetij, ki nimajo niti dinarja, finančno stanje tistih boljših podjetij pa je s tem prispevkom vse bolj katastrofalno. Kar še bolj otežuje situacijo, je zavlačevanje vladojoče stranke pri oblikovanju nove vlade, ki bi morala čimprej ponuditi celovit program za izhod iz gospodarskega kolapsa. Ker pa stranka takega programa nima, je jasno in povsem normalno, da zavlačuje z novo vlado, medtem ko stare ni mogoče napadati, ker ji je mandat že potekel. Srbijo lahko trenutno primerjamo z zapuščenim otrokom brez matere, pa z drugo materjo, se pravi mačeho, ki pa ji niti ni najbolj pri srcu, da mora to biti.

Zanimivo je, da vsi povprek komentirajo aktualno politično situacijo, pri tem pa 90

procentov ljudi pravzaprav sploh ne ve, kaj se v resnici dogaja oz. so »odlično« obveščeni iz medijev, kot so Politika, Politika ekspres ali TV Beograd, ki je najslavnejša med vsemi. Z njihovo pomočjo je informacijska blokada tako učinkovita, da presega že vse razumne meje. Tako npr. ne vemo praktično ničesar o najdelikatnejših temah, tako v Srbiji, kot tudi v drugih republikah — o razgovorih o bodočnosti Jugoslavije dobivamo kvečjemu puhla in nebulozna sporočila. Za razliko od drugih republiških predsednikov se ni zdelo Slobodanu Miloševiću vredno obvestiti o poteku pogovorov niti skupščinskih poslancev. Ker je glede tega pritisk opozicije narasel do te mere, da so se »okuzili« celo nekateri poslanci SPS, bo moral predsednik skupščine podati poslancem obsežno poročilo o tem. Tako bo še en državljani Srbije po Miloševićevem nalogu »odšel na novo delovno dolžnost«.

Najbrž ni treba posebej poudarjati, da je naslednja udarna tema v Srbiji oboroževanje Hrvatske. Skoraj nihče v Srbiji namreč ne dvomi niti v

eno besedo ali silko iz filma Zveznega sekretariata za ljudsko obrambo. Ljudje z očitnim gnevom komentirajo informacije Hrvatske TV, ki prikazujejo omenjeni film kot laž, staliniščno montažo ipd.

Večina nestrpno pričakuje aretacijo Špeglja in ne more dojeti, da še ni za rešetkami.

Posebne zasluge za stopnjevanje splošne napetosti imajo, se razume, »božanski« uredniki TV-dnevnik, ki naravnost tekmujejo, kdo bo bolj in bolje prestrašil ljudi. Z ramo ob rami z njimi so tudi novinarji Politike ekspres, ki so začeli »za spremembo« objavljati slike ustašev, ki držijo v rokah glave zaklanih Srbov. Le kako lahko človek ob tem ostane ravnodušen, predvsem pa normalen?

Zadnje čase je zanimivo to, da se vse manj omenja Slovenija, tako v medijih, kot tudi med navadnimi ljudmi. Kot kaže, je to posledica izjave Milana Kučana na razgovorih s srbskim vodstvom, da imajo Srbi vsu pravico do življenja v eni državi. Ne le, da je Milošević izjavil, da imajo Slovenci

pravico do svobodne izbire, ampak so tudi najslavnejša novinarska peresa in kamere nehale z vsakim tekstom ali reportažo pokopavati vsako potezo slovenskih oblasti in izjavo posameznih slovenskih politikov. Ne naslajajo se več niti nad kolapsom slovenskega gospodarstva, vprašanje pa je, če je to res posledica »novorojene ljubezni« med vodstvom Srbije in Slovenije, ali preprosto dojetja dejstva, da je neumno uživati ob propadanju tujega gospodarstva, če je tvoje lastno že pokleknilo.

Kakorkoli, še dalje čakamo na izide pogovorov o bodočem ustroju Jugoslavije (če je ta sploh še mogoča), pa na razplet dogodkov okrog hrvatskega oboroževanja, in, seveda, sestavo nove srbske vlade. Delavci čakajo na svoje minimalne dohodke, Vuk Drašković pa poletje in uresničitev svoje prognoze, da »SPS ne bo dočkala niti djurdjevdana«. Najhuje bo, če ne bo nihče ničesar dočakal...

MILICA KUBUROVIĆ

BIROSTROJ COMPUTERS

Birostroj oz. od letos Birostroj Computers je podjetje za proizvodnjo, prodajo in vzdrževanje malih poslovnih sistemov. Med vsemi sorodnimi firmami v Jugoslaviji ima najbolj razvejano mrežo poslovnih enot. Poleg sedeža v Mariboru ima Birostroj predstavnštva še v Banja Luki, Beogradu, Celju, Kraljevu, Kranju, Ljubljani, Nišu, Novi Gorici, Novem Sadu, Osijeku, Pulju, Reki, Sarajevu, Skopju, Somboru, Splitu, Subotici, Titogradu in Zagrebu.

V 35-ih letih razvoja je prvi ponudnik knjigovodskih avtomatov na našem tržišču prerasel v moderno podjetje, ki ustreza svetovnim kakovostnim standardom. Birostroj sodeluje z vodilnimi svetovnimi proizvajalci računalniške strojne in programske opreme ter birotehnične, kot so: Hyundai, Epson, Facit, CET, NEC, Toshiba, Novell CGK, Fujitsu, Conner, Cipher, Micropolis, North American Software, Canon, Minolta, Olivetti, Omron, Sharp, Ricoh, Olympia, Towa itd. ter z domačimi proizvajalci. Svojim strankam ponuja Birostroj dolgoročno sodelovanje, od vzdrževanja in servisa, do sprotnega posodabljanja opreme ter izobraževanja. Na ta način sodeluje z Birostrojem že več kot dvajset tisoč (20.000) strank, v veliki večini v obojestransko zadovoljstvo. Poleg podjetij in ustanov se za Birostrojevo ponudbo vse bolj zanimajo tudi zasebniki.

Ponudbo Birostroja lahko razdelimo na naslednje segmente:

- PC XT in AT kompatibilni osebni računalniki v namizni, tower in laptop izvedbi, na osnovi operacijskih sistemov MS-DOS, XENIX ali OS/2;
- 32-bitni mini računalniški sistemi na osnovi operacijskega sistema UNIX;
- sistemi za optično branje doku-

mentov Allfont (CGK) na osnovi operacijskih sistemov XENIX in MS-DOS;

— periferne enote, kot so disketne in diskovne enote, terminali, tiskalniki itd.;

— sistemska programska oprema za lokalne mreže Novell;

— aplikativna programska oprema lastne proizvodnje in različnih svetovnih proizvajalcev;

— šolanje operaterjev in programerjev ter usposabljanje za delo s komercialnimi programi svetovnih proizvajalcev;

— pisarniška, računalniška in druga oprema (pohištvo ipd.), tiskovine, magnetni mediji in ostali pribor;

— servis in vzdrževanje strojne in programske opreme;

— prodaja, servis in vzdrževanje pisalnih, kopirnih, računskih idr. pisarniških strojev, kalkulatorjev, blagajn, telefaksov itd.

Birostrojevi modeli se prodajajo pod blagovnimi znamkami:

— BIMAR za računalniško strojno opremo,

— BIROLAN za sistemska programska opremo in mreže,

— BOROSOFT za aplikativno programska opremo.

Birostroj je organiziran v 7 sektorjev, ki se med sabo dopolnjujejo:

- splošni sektor,
- finančni sektor,
- marketing,
- informatika (software),
- tehnični (hardware) sektor,
- precizna mehanika in
- razvojno-izobraževalni center.

Podrobnejše informacije lahko dobite na sedežu firme na Glavnem trgu 17 B v Mariboru oz. na telefonu (062) 23-771 ali v najbližji Birostrojevi poslovni enoti.

BIROSTROJ PRECIZNA MEHANIKA

Če se vam je kdaj pokvaril kak kos pisarniške opreme, potem gotovo poznate eno od dejavnosti Birostrojevega sektorja Precizna mehanika, ki je na področju vzdrževanja in servisiranja biroopreme največja in najbolj razvejana firma v severni in vzhodni Sloveniji. Njihovi servisi so v Mariboru na Gregorčičevi 24 (tel. 062/23-361) in C. 14. divizije 5 (tel. 062/34-071), v Celju na Mariborski 91 (tel. 063/34-491), v Velenju na Foitovi 8 (tel. 063/854-153) in v Krškem na C. krških žrtev 35 (tel. 0608/32-465), popravila in vzdrževalna dela pa opravljajo tudi na terenu. Da poslovanje v času popravila ne bi preveč trpelo, vam bodo posodili enak ali enakovreden stroj. Da sodijo v prvo ligo, dokazuje dejstvo, da so vodilni svetovni proizvajalci fotokopirnih strojev Canon, Minolta in Olivetti Copia izbrali prav njih za svoj pooblaščen servis. Seveda pa znajo popraviti tudi stroje drugih proizvajalcev, pisalne stroje, najsi bodo mehanski, električni ali elektronski, pa računske stroje, registrirne blagajne.

V salonu biroopreme na Gregorčičevi 7 (tel. 062/26-992) vse omenjeno tudi prodajajo, poleg tega pa še

osebne računalnike s periferno in programska opremo, potrošni material in pisarniški pribor. Prodajajo:

— fotokopirne stroje Canon, Minolta, Olivetti s potrošnim materialom in dodatno opremo.

— telefaxe Canon, Ricoh in Murato,

— pisalne stroje Olympia, Olivetti in Unis-TBM,

— kalkulatorje Sharp in Digitron,

— registrirne blagajne Sharp, Towa, Omron in Digitron,

— osebne računalnike s strojno in programska opremo,

— pribor in potrošni material itd.

Poleg novih prodajajo tudi rabljene in generalno obnovljene stroje. Birostroj Precizna mehanika prodaja blago za gotovino oz. nakazila, možen pa je tudi obročni nakup po sistemu leasing, pa nakup staro za novo in najem strojev za določen čas. Za vse pri njih kupljene stroje dajejo garancijo in zagotavljajo lastno servisno mrežo. Za podrobnejše informacije se obrnite na naslov Birostroj, Precizna mehanika, Gregorčičeva 24, Maribor, telefon (062) 23-686 ali 23-361.

IVAN
RIGLER

DIREKTOR
BIROSTROJA

PRECIZNE
MEHANIKE

»Birostroj je družbena firma, ki pa se že danes obnaša kot dobra privatna firma. Na poti preobrazbe v delniško družbo smo že zelo daleč, vendar nas zavira zavlačevanje pri sprejemanju zakonodaje. Lastniki naše firme naj bi postali deloma delavci, pa tudi poslovni partnerji in zunanji delničarji. Ni mi jasno, kako si zakonodajalec predstavlja, da naj bi delavci to, kar so 30 ali več let gradili takorekoč iz nič, zdaj morali odkupiti, da bi se s tem napajali ne vem kakšni skladi.«

KATEDRA: Kaj pa morebitna tuja vlaganja in vpliv naše trenutne gospodarske situacije in političnih razmer?

»Na našo politiko gledajo tujci čisto drugače od nas — enostavno nam več ne verjamejo. Največja napaka politike v zadnjem času je, da se posveča velikim temam, ki s stvarnostjo nimajo nobene veze. Šele prav pred kratkim so na TV nedvoumno priznali, da trenutno slovensko gospodarstvo ne more preživeti brez jugoslovanskega trga. Nasploh nam nestabilne gospodarske in politične razmere delajo veliko škode.«

KATEDRA: Mnoga podjetja pri nas se otepajo z odvečnimi delavci. Kako je s tem pri vas?

»V obdobju privatizacije in ustanavljanja zasebnih podjetij je precej naših birotehnikov ustanovilo svoje firme oz. se zaposlilo pri zasebnikih. V našem sektorju jih je ostalo okoli 50, ki obvladajo vse programe. Da bi te ljudi čimbolj izpopolnili, prirejamo redna šolanja, tako sami, kot v povezavi s partnerji v domovini in tujini. Takorekoč za vsako novo generacijo strojev je potrebno dodatno izobraževanje. Današnji birotehnik imajo večinoma končano 5. stopnjo šolske izobrazbe — starih finomehanikov takorekoč ne potrebujemo več, saj mehanske sklope vse bolj izriva elektronika. Prav v ogromnem vlaganju v sprotno izobraževanje delavcev vidim našo prednost pred manjšimi konkurenti. S tem nam je tudi uspelo, da praktično nimamo viškov delovne sile med proizvodnimi delavci. Viške administrativnih delavcev pa smo uspešno zaposlili v naši novi trgovini.«

KATEDRA: Kako pa gledate na vse bolj razširjeno privatno konkurenco in liberalizacijo uvoza?

»Konkurenca je po svoje zdrava, saj nas sili k boljšemu delu. Še pred nekaj leti so stranke naravnost moledovale za naše usluge, npr., da jim pridemo popraviti kak stroj, in tudi čakalne dobe so bile te-

mu primerne, danes pa zagotavljamo v Mariboru takorekoč takojšnjo uslugo, izven Maribora pa v največ 24 urah. Je pa res, da so nekateri konkurenti nelojalni, saj spuščajo cene pod realen nivo. Cena 60 din na režijsko uro usposobljenega delavca na terenu je nerealna, se pa dogaja, da se nizka cena spremeni v zelo visok račun. Taki na videz ugodni ponudniki si pač naredijo normative, po katerih delajo isto stvar tudi nekajkrat dalje kot mi, in tako je račun večji od našega, čeprav je urna cena nižja. O takih primerih so mi vsaj pripovedovale naše stranke. Uvoz je po novem letu precej usahnil, kar se pozna tudi pri vse višjih cenah doma. A strankam poskušamo pomagati z najemi, leasingom ipd., stalnim strankam in pogodbenim partnerjem dajemo popuste, omogočamo pa tudi nakupe staro za novo — tako se lahko pod ugodnimi pogoji znebijo stvari, ki bi jih sicer vlačili po skladiščih, inventurah ipd.«

KATEDRA: Vaše stranke so večinoma podjetja in ustanove. Vemo, da dandanes vsi tarnajo nad likvidnostnimi težavami. Ali vam sploh lahko plačajo?

»Dobro stoječih firm je žal malo. Pogosto se dogaja, da nam stranke ne morejo poravnati računov in s tem tudi nas spravljajo v likvidnostne težave, a zaenkrat nam uspeva ostajati nad gladino. Dolžnikom, ki nimajo denarja, skušamo nekako pomagati s kompenzacijami, direktno ali v krogu z drugimi, ki dolgujejo njim. Vsaj delno in po kapljicah skušamo dobiti svoj denar. Velik problem so tudi stroški za najem prostorov. Pred tridesetimi leti smo prevzeli sedanje prostore na Gregorčičevi 24, ki so še najbolj spominjali na ruševine; uredili smo jih, ves čas smo jih sami vzdrževali. Staninvest pa zdaj kasira od nas 8.000 DEM mesečno.«

KATEDRA: In kako se vseplošno zategovanje pasu pozna pri vašem prometu?

»Ker smo support industriji in drugim ustanovam, je tudi naša usoda povezana s strankami. Prav pri storitvah podjetja najbolj varčujejo oz. z njimi odlašajo. Dogaja se, da v stroje, ki jih sicer popravljamo in vzdržujemo mi, nestrokovno posegajo nekakšni hišni mojstri. Taki posegi napake kratkoročno marsikdaj odpravijo, toda dolgoročno povzročajo ogromno škodo — ne toliko nam, ki nas na koncu, ko je stvar dokončno pokvarjena, vseeno pokličejo, ampak samim sebi.«

BIROSTROJ

Podjetje za proizvodnjo malih poslovnih sistemov

62000 MARIBOR, GLAVNI TRG 17/B

Telefon (062) 23-771, 29-591

razvoj, proizvodnja, prodaja, servis
organizacija in uvajanje
avtomatske obdelave podatkov,
izdelava programske opreme
šolanje operaterjev,
oskrba s tiskovinami in nosilci
podatkov za male poslovne sisteme

MILITARIZACIJA

Ob konsenzu o vse globlji krizi in obči socialni stiski se oboroževanje balkanskih armad nadaljuje. JLA postaja vse bolj dejanska naslednica slavne srbske vojske, v odnosu do nje pa z oboroževanjem dokazujejo svojo državnost žalujući ostali. Militarizacija nikakor ni sporna, nasprotno. Po Danasovi anketi 61 odstotkov prebivalcev Hrvaške podpira nakup orožja za oboroževanje policije in teritorialcev. Slovenske enote so prav tako do zob oborožene, kar je deležno občega odobravanja. Pragmatično gledano skozi prizmo nadzora civilne družbe nad državo ugotovimo, da je vsakršen nadzor popolnoma umanjkal. Ko so prišle v javnost prve informacije o velenakupih singapurskih in ruskih pušk, tega nikjer niso hoteli priznati. Celotno več: informacijo so slovenske oblasti — na Hrvaškem ni bilo bistveno drugače — skrivale pred poslanci in javnostjo. Tistimi poslanci seveda, ki se zavzemajo za nadzor nad delom izvršnih organov. In vsaj to je problematično. Kako se lahko razrastejo službe z velikimi pooblastili, če delujejo izven nadzora in takorekoč izven zakona, je ljudem v teh krajih popolnoma jasno. In ob mešetarjenju s puškami je to vprašanje več kot na mestu, vprašati pa se moramo tudi, kaj sploh počnejo puške pri nas. Ker ne gre zgolj za ekstremno drago, ampak tudi za izjemno nevarno reč. In očitno ne gre več za izjemne deformacije, kot smo bili prepričani do padca sistema ene glave. Militarizem je — kaj drugega si žal ne moremo misliti — vpet v genetski kod Balkancev. Ne gre za nikakršen črnogorski sindrom, gre za determiniranost etnije. Proračun in oboroževanje so najbolj delikatna vprašanja, s katerimi naj bi se ukvarjali parlamenti tega sveta. Pri nas zadevo rešimo po domače: proračun bomo napolnili s krediti, kajti za puške ne sme nikoli zmanjkati.

Problem je mogoče locirati: vsa stvar korinini — kako presenetljivo — v naivnosti in čvrstem zaupanju v oblast. S čim sicer razlagati veselje ob novi militarizaciji, ob slovenski vojski. Odobravanje državnega in zasebnega velešvercanja orožja. Šivanja novih uniform. Pred mesecem je na tem mestu Dragica Korade opozorila na simbole, ki so najprej označili slovensko suverenost (milogrede, zakaj je že šlo na decembrskem plebiscitu?). Kvazi jugendstil idila s puško. In logično vprašanje, ki izziva polno zaupanje slovenski oblasti: kdo nas bo napadel? In, koga bomo napadli? Kaj pa če so puške tukaj, da disciplinirajo ljudi? Kaj če so to znova aplavzi valptom?

Bodimo realni, stvari niso čiste. Zaupati v oblastniški krožek, ki sprenevedavo krši proceduro in v kaotičnem razsulu najprej formira vojsko, je težko. Kljub temu ali pa prav zaradi tega, ker jih varuje demokratični volilni sistem. In v tem, ne v njih samih, kot se zmotno slepijo, je razlika od »starega«. Če je bilo »staro« po definiciji slabo, še ne pomeni, da je zato novo po definiciji dobro. In prav tukaj velja paziti in brzdati razuzdanost.

In še o militantnem značaju. Ena največjih akcij civilne družbe v Evropi je spravljal Janšo iz zapora, kamor ga je ukleščil armadni aparat. Janšin (in enako seveda tudi Bavčarjev) razlog več za distanco do represivnega aparata. In res. Namesto mirovne politike ministra, ki vodita represivne organe, razlagata politiko sicer. In na svojih področjih uvajata dodatno oboroževanje. Ciničen in razlog več za odklonilni odnos do institucij, do moči.

Skepse ni nikoli preveč. In nič ni večji razlog zanjo kot zanesenost.

SAŠO DRAVINEC

BRALCU

Nekateri med vami ste dobili izvod Katedre, ki ga držite v rokah, v domači nabiralnik, ne da bi vedeli. Poslali smo vam izvod, ker bi vas radi opozorili na naš časopis in vas povabili, da postanete naročnik.

Katedra izhaja mesečno, pripravljamo pa se na štirinajstdnevni ritem izhajanja. S to številko začnemo objavljati prilogo, zaradi katere vas še posebej vabimo k druženju.

Na Katedro se naročite na naslov: Tyrševa 23, 62000 Maribor, z dopisnico ali po telefonu (062) 212-004.

REPUBLIK SLOWENIEN

JÖDLLAND

SPOŠTOVANI TELEFONSKI NAROČNIKI!

V Ptt podjetju Maribor ugotovljamo, da imajo mnogi naročniki priključene na telefonsko omrežje telefonske aparate, ki bi jih morali zamenjati.

Gre za aparate brez ustreznega atesta, od katerih nekateri povzročajo motnje v telekomunikacijskem omrežju, kakor tudi za aparate starejšega tipa, pri katerih je izbiranje željene številke bistveno počasnejše, prav tako pa zanje že nastopajo težave pri zagotavljanju nadomestnih delov.

Zaradi navedenega smo sklenili, da vam v sodelovanju z Iskro Terminali ponudimo možnost za zamenjavo telefonskega aparata po sistemu staro za novo. Z vračilom starega aparata lahko izberete med družinama telefonskih aparatov ETA 80 in ETA 900, z 20 % popustom. Pri tem imate možnost, izbirati tip in barvo aparata.

Telefonski aparat vam zamenjamo pod enakimi pogoji tudi, če starega aparata ne vrnete, s tem pa niste upravičeni do 20 % popusta.

Poleg tega pa vam nudimo še izdelke iz dopolnilnega programa (ATOSS, BETA, SELECOM 04, ISKRAFAX) po maloprodajnih cenah.

NAROČILO

Če se boste odločili za zamenjavo, lahko to naročite na telefonski številki 37-851. V tem primeru vas bo obiskal naš tehnik ter opravil zamenjavo na mestu, kjer je priključen vaš telefon.

PLAČILO

Novoga aparata vam ne bo treba plačati takoj. Aparat vam bomo zaračunali v mesečnem računu ptt storitev v dveh obrokih brezobrestno.

SERVIS-GARANCIJA

Servis telefonskih aparatov je zagotovljen pri ptt podjetju v času garancije in tudi vnaprej.

PTT PODJETJE MARIBOR p.o.

62101 MARIBOR, Slomškov trg 10 - Telefon: n. c. (032) 25-141 - Telex: 33-213 YU PTT - Telefaks: 062/221-775
Ziro račun: 51800 601 22379

MOBI TEL

Javno mobilno telefonsko omrežje

MOBI TEL omrežje omogoča avtomatsko povezavo

- mobilnih telefonov v vozilih cestnega, železniškega, rečnega in priobalnega prometa z vsemi naročniškimi telefoni, vključenimi v mobilno ali v stacionarno telefonsko omrežje.
- Zveze vzpostavljamo avtomatsko v smeri:
  - od mobilnega naročnika do kateregakoli naročnika stacionarnega javnega telefonskega omrežja
  - od naročnika stacionarnega javnega telefonskega omrežja do kateregakoli mobilnega naročnika
  - med dvema mobilnima naročnikoma.

Naročniki javnega mobilnega telefonskega omrežja lahko uporabljajo vse storitve, ki jih svojim naročnikom omogoča stacionarno telefonsko omrežje v notranjem in mednarodnem telefonskem prometu.